

Komplexitetens grund

av Bengt-Åke Wennberg

Sketch of the Cynefin framework, by Edwin Stoop

Nästan alla samhälls- och ekonomiska vetenskaper har hämtat sin inspiration från naturvetenskapen och tekniken. På det politiska området har i Sverige den tekniska tankestrukturen varit särskilt framträdande. Det politiska systemet utgår från en reformagenda. Man formulerar antingen enkla samband mellan yttre strukturer och utfall och försöker ändra strukturerna eller så utgår man från individen, eller grupper av individer, och konstaterar att önskade eller oönskade konsekvenser orsakas av individernas olika egenskaper, behov och ambitioner och försöker ändra på individerna. Mer avancerade resonemang utgår från en kombination av dessa två typer av sambandsförklaringar. Ingen av dessa lösningar tar hänsyn till att mänsklig samverkan till sin natur är ett komplext socialt system.

Komplexiteten uppstår genom att de individer som samverkar ger det interaktiva mönstret en ”mening”. Deltagarna lägger in det som händer och vad andra säger om det, i sin egen kognition och kan därmed föreställa sig en önskad eller oönskad framtid. De agerar sedan med utgångspunkt från dessa föreställningar. Då dessa föreställningar alltid är individuella och situationsberoende är det inte möjligt att genom yttre observationer klarlägga vad individen väljer att göra.

SAMARBETSDYNAMIK AB

Ölsdalen 134, 693 91 Degerfors, telefon 0705909430

Email: bengt-ake.wennberg@samarbetsdynamik.se

<http://www.samarbetsdynamik.se>

Detta kan leda till osäkerhet och oro i samspelet mellan människor. Det interaktiva mönstret kan också enbart genom sin komplexitet uppfattas som meningslöst att försöka förstå sig på. Individen har då ingen anledning att engagera sig i det och försöka påverka det i den ena eller andra riktningen. Ett alternativ är att kräva att agerandet skall vara mekaniskt och rituellt och följa fastställda regler och normer eller präglas av lydnad till en "ledare". Bägge alternativen skapar frustration och upplevs i längden otillfredsställande. Ingen av dessa strategier bidrar till en gemensam välfärdsutveckling.

David John Snowden från Wales i England började sin bana som chefsanalytiker för IBM. Hans arbete som analytiker bestod i hur olika data skulle hanteras för att beräkningarna skulle ge meningsfulla resultat. Snowden kunde då konstatera att de två analysformer som vanligen användes och som han kallade "enkel" respektive "komplicerad" bortsåg från komplexiteten och därför inte var tillräckliga. Snowden definierade därför ytterligare två typer av kontexter – "komplexa" och "kaotiska". Han visade att dessa kontexter krävde helt andra analysformer och därmed också helt andra angreppssätt än de som tidigare använts.

När Snowden sedan flyttade över sitt intresse till organisations- och samverkansfrågor kunde han konstatera att även sociala kontexter och managementfrågor analyserades i termer av "enkla" och "komplicerade". Han insåg att detta i många fall ledde till att de åtgärder som vidtogs blev irrelevanta och missvisande. Utifrån denna insikt formulerade Snowden sin modell Cynefin.

Utvecklingen i samhället har därefter gått mot att de analyser som bygger på Snowdens fält "enkla" och "komplicerade" blivit allt mindre relevanta. Frustrationen har därför ökat och det växer i dag i samhället fram en allt större oro och ett allt mindre förtroende för samhällets ledande företrädare. Därför är frågor kring hur komplexa och kaotiska kontexter bäst kan hanteras centrala.